

Cad a Tharlódh Mura nDéanaimid Rud ar Bith?

Cuirtear in iúl linn leis na bhfianaise láidir agus leis na treochothaí, mura bhfuil sé beartaithe againn rudaí a dhéanamh ar bhealach difriúil agus má leanaimid ar aghaidh mar a bhí le fiche bliain anuas, tig linn a bheith beagnach cinnte de go mbeidh rudaí mar an gcéanna thar an gcéad fiche bliain eile - le bóithre agus lárchathracha plúchta, bruachbhailte atá ag méadú i gcónaí agus mothú Tíre is saintréith de Cósta Thoir róbhorrtha agus acmhainneacht tearcúsáidte ar bhonn réigiúnach.

Tugtar “gnó mar is gnách” air sin agus is éard atá i gceist leis dúinne ná:

- Leanfaidh Baile Átha Cliath de bheith i gceannas agus d’fhéadfadh go dtarlódh róbhorradh ann trí níos mó agus níos mó den fhorbairt náisiúnta fhoriomlán a tharraingt isteach, agus é ag síneadh isteach i gcontaetha comharsanachta Laighean ag an am céanna.
- Fásfaidh cathracha réigiúnacha amhail Corcaigh, Luimneach, Gaillimh agus Port Láirge ach ní ar an scála céanna a theastaíonn le teacht chun cinn i gcomparáid le Baile Átha Cliath.
- Leanfaimid lenár dtithe a thógáil níos faide agus níos faide ar shiúl ón áit a gcuirtear na poist le chéile de ghnáth, i ngeall ar treochothaí idirnáisiúnta agus eacnamaíocha níos leithne i “bhfáinní” uirbeacha agus uirbith tuaithe thart ar na cathracha, rud a mbeidh méadú ar chostais agus ar thionchair i gcomhthéacs comaitéireachta, soláthair seirbhíse, sláinte daoine agus an gcomhshaoil mar thoradh air; agus

- Ní bheidh borradh ar bith á chur faoi mhórán de na bailte agus na sráidbhailte níos lú lasmuigh de na mórchathracha agus tiocfaidh meath orthu.

Ní féidir luachanna agus spriocanna náisiúnta comhroinnte a sheachadadh le “gnó mar is gnách” amhail geilleagar agus áit iomaíoch agus oscailte a choimeád, caighdeán maith beatha a chinntiú do gach saoránach, pobail shábháilte, bheoga agus chuimsitheacha a chruthú, sláinte agus folláine ar feadh an tsoil a chinntiú, agus ár n-oibleagáidí comhshaoil agus spriocanna astaíochtaí carbóin a chomhlíonadh.

Teastaíonn *treo úr* agus beidh cinntí móra le déanamh ar bhonn leanúnach thar thréimhse fhada ama. Mar náisiún, tá an deis againn anois breathnú chun tosaigh agus pleanáil fhadtéarmach thar fiche bliain nó níos mó a chruthú, i bhfoirm an Chreata Náisiúnta Pleanála.

Slí Dhifriúil

Má tá na treochothaí ag cur in iúl dúinn go dtarlóidh róbhorradh i mBaile Átha Cliath agus sa taobh thoir den tír mar thoradh ar acmhainneacht tearcúsáidte i gcodanna eile den tír agus easpa pleanála straitéisí chun forbairt a sínfeadh amach murach sin a stopadh agus a athdhíriú, cad eile is féidir a dhéanamh?

Inár gCreat Náisiúnta Pleanála, a dhéanfar i bhfoirm dhréachta roimh an Samhradh agus a bhreithneoidh agus a fhaomhfaidh Dáil Éireann níos déanaí in 2017, pléifear freagraí féideartha agus sainaitheofar an straitéis is fearr chun déileáil leis na dúshláin agus leas a bhaint as na deiseanna i dtaca lenár gcathracha, réigiúin agus limistéir tuaithe, lena n-áirítear bailte agus sráidbhailte níos lú go ginearálta.

Leis an straitéis ní mór:

- Cairt a dhéanamh de bhealach don fhorbairt inbhuanaithe Bhaile Átha Cliath, nach mbeidh chun tosaigh ar an gcuid eile den tír, ach a tharlódh i gcomhthráth leis an gcuid eile den tír.

- Sásraí a shainaithint chun leas a bhaint as na leibhéil shuntasacha acmhainneachta tearcúsáidte sna cathracha réigiúnacha trí bheartais agus infheistíocht a dhíriú go cúramach mar chúiteamh breise do Mhórchéantar Bhaile Átha Cliath ar leibhéal náisiúnta/idirnáisiúnta.

- A chinntiú go ndéanfar acmhainneacht ollmhór na gcodanna tuaithe dár dtíre a uasmhéadú, lena n-áirítear na gnéithe críochacha agus muirí araon.

Ina theannta sin, beidh an Creat dinimiciúil chomh maith, agus aithneofar na deiseanna ann a bhaineann le hoibriú laistigh de chomhthéacs oileáin níos leithne (laistigh de Thuaisceart Éireann), agus ar bhonn thoir-thiar le limistéar níos leithne na Ríochta Aontaithe, i gcomhthéacs an AE agus idirnáisiúnta agus i gcomhthráth leis na creataí náisiúnta pleanála i riaracháin chomharsanachta i dTuaisceart Éireann, in Albain agus sa Bhreatain Bheag.

Cad é a Tharlódh Anois?

An 2 Feabhra 2017, tá páipéar ceisteanna straitéiseacha á eisiúint ag an Rialtas do shaoránaigh, d’eagraíochtaí páirtithe leasmhara, do chomhlachtaí poiblí, do dhuine ar bith go deimhin a bhfuil suim acu i dtodhchaí ár dtíre agus atá sásta a smaointe a chomhroinnt, chun bonn eolais a chur faoin gCreatphlean úr seo agus a bheith páirteach ina chruthú.

Tiocfaidh dréacht den doiciméad chun cinn nuair a bhreithneoidh an Rialtas é i ndiaidh na Cásca agus i ndiaidh tuilleadh comhairliúcháin phoiblí maidir leis an Dréachtchlár iomlán, tacaíthe ag imeachtaí náisiúnta agus réigiúnacha, déanfaidh Dáil Éireann leagan deiridh den CNB a phlé agus a bhreithniú.

I gcomhthráth le foilsiú an dréacht-Chreatphlean Náisiúnta Pleanála, cuirfidh trí Chomhthionól Réigiúnacha ar fud na 31 údarás áitiúil ar fud na tíre tús le hullmhú Straitéisí Spásúla agus Eacnamaíocha Réigiúnacha úra, cuimsithe i bhfianaise an CNP ach ag leathnú a chur chuige ar leibhéil níos mionsonraithe chun pleanáil áitiúil agus forbairt eacnamaíoch a mhúnlú i ngach limistéar údarais áitiúil.

Tá tuilleadh eolais ar fáil ag www.ireland2040.ie.

Éire
2040
Ár bPlean
AN CREAT NÁISIÚNTA PLEANÁLA

Éire a mhúnlú i dtreo 2040

Cén cineál Éireann a bheidh ann i gcionn 20 bliain?

Is í sin ceist nach féidir le duine ar bith freagairt a thabhairt uirthi go cinnte ach bunaithe ar an méid atá ar eolas againn, ní mór dúinn roghanna tábhachtacha a dhéanamh chun an Éire a theastaíonn uainn a dhéanamh di sna blianta amach romhainn.

Tá roghanna móra le déanamh againn dá bhrí sin chun an creatplean seo a ullmhú agus teastaíonn do thuairimí uainn maidir le haghaidh a thabhairt ar na dúshlán thíos.

Tá plean radacach á ullmhú ag an Rialtas dár dtír maidir le gníomhaíocht agus seachadadh idir anois agus 2040 ar a dtugtar *“Éire 2040 - ár bPlean”*. Freagairt an Rialtais is ea an plean seo - An Creat Náisiúnta Pleanála - ar athruithe amach anseo, lena n-áirítear:

- Thart ar 1 mhilliún duine breise, agus beidh beagnach ceathrú díobh os cion 65 faoi 2040;
- Níos mó ná 500,000 breise ag obair, agus beidh a lán díobh i bpoist ardoilte i gcathracha agus thart ar chathracha.
- An gá le 500,000 teach breise ar a laghad a bheith gar do sheirbhísí agus d’fhóntais; agus
- Mórdhúsláin chomhshaoil amhail an t-aer a chosaint, cáilíocht an uisce, bithéagsúlacht agus athrú aeráide, athrú ó bhonn a dhéanamh ar ár gcórais fuinnimh agus iompair chun bogadh ar shiúl ó spleáchas ar bhreoslaí iontaise i dtreo fuinneamh glas.

Agus murar leor sin, tá a fhios againn de réir na dtreochtaí reatha go mbeidh Éire againn ina mbeidh thart ar thrí cheathrú den daonra agus de na tithe breise ar an taobh thoir den tír, agus beidh a lán de cruinnithe le chéile inar bpríomhchathair, ach ní gá go mbeidh sé ag tarlú inár bpríomhchathair.

Mar thoradh air sin tiocfaidh méadú ollmhór ar shraoilleáil limistéar tithíochta a imeoidh ó smacht de réir a chéile, ar fhostaíocht scaipthe agus ar chomaitéireacht bunaithe ar charranna, rud a chruthóidh mórdhúshlán thart ar fhorbairt a bheidh ar sceabha, acmhainneacht téarcúsáidte, brú tráchta agus tionchair dhíobhálacha ar shaolta daoine agus ar an gcomhshaoil.

Déanta na fírinne, tá go leor fianaise ann lena dtugtar le tuiscint, dá dtarlódh todhchaí dá leithéid, go ndéanfaí damáiste do-athraithe d’fhorbairt ghinearálta na hÉireann ó pheirspictíocht eacnamaíoch, shóisialta agus chomhshaoil de agus go dtiocfadh deireadh le dul chun cinn na tíre. I bhfocail eile, an leanfaimid le méadú a dhéanamh ar Bhaile Átha Cliath mar an bpríomh-mheán fáis nó an gcruthóimid teacht chun cinn cúitimh éigin inchreidte lena chomhlánú?

Tithíocht

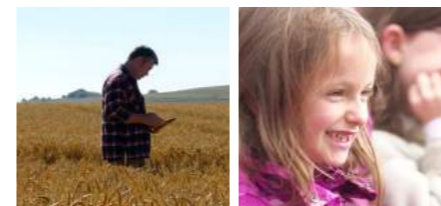
Beidh gá le thart ar 25,000 agus 30,000 teach úr a sholáthar gach bliain chun freastal ar riachtanais daoine maidir le tithe dea-lonnaithe agus inacmhainne, agus tá méadú ag teacht ar an éileamh le haghaidh teach duine amháin nó dhá dhuine nó daoine scothaosta. Maidir le suíomh, tá nasc níos mó anois ag tithíocht le fostaíocht agus trí thithe agus poist a tabhairt níos gaire dá chéile cuidítear leis an mbrú tráchta agus an gcomaitéireacht a íoslaghdú agus bíonn sé níos éasca seirbhísí agus bonneagar a sholáthar.

Fostaíocht

Beidh na poist ina bpoist ardoilte ann agus is cosúil go n-athróidh daoine a bpoist níos minice. Tá dhá mhilliún duine ag obair in Éirinn agus tá cúis mhaithe againn a chreidiúint go bhfuil an acmhainn ag Éirinn, in ainneoin na ndúshlán eacnamaíoch níos leithne agus na treochtaí fadtréimhseacha san am a chuaigh thart á gcur san áireamh, forbairt ar bhonn eacnamaíoch go dtí an méid go bhféadfadh 250,000 duine a bheith ag obair faoi 2040, agus a lán díobh sin cruthaithe inár gcathracha agus inár mbailte nó gar díobh.

Bonneagar, Seirbhísí agus Fóntais

Chun forbairt inbhuanaithe ár dtíre a chinntiú ní mór dúinn pleanáil le haghaidh saoráidí oideachais, sláinte agus pobail lena sainítear an cháilíocht beatha agus folláine phearsanta a oiread anois is a shainítear an bonneagar fisiceach traidisiúnta “riachtanach” amhail seirbhísí uisce, córais iompair, cumarsáide, leathanbhanda agus fuinnimh.

Áit

Ag cur san áireamh go dtuigimid ar fad go ginearálta nach féidir nó nár cheart go dtarlódh na leibhéil forbartha amach anseo i ngach uile áit, ag an luas céanna agus ag an am céanna, agus mar sin teastaíonn beartú tosaíochta agus roghanna crua. Ar bhonn idirnáisiúnta, chomh maith le hÉirinn, tá limistéir uirbeacha níos mó ina bpríomhpreagadh eacnamaíoch anois dá réigiúin mórthimpeall mar aon le bailte in aice láimhe agus limistéir thuaithe taobh leo. Sa phróiseas, tá na limistéir uirbeacha sin ina n-éiceachórais eacnamaíocha anois ina gcuimsítear foinsí éagsúla fostaíochta a bhaineann leas as tairbhí sonracha limistéar, a institiúidí trí leibhéal agus institiúidí cultúrtha eile chomh maith leis an rochtain ar líonraí cumarsáide agus iompair, lena n-áirítear leathanbhanda ardleibhéil, rochtain ar bhóithre agus iarnród, aerfoirt agus calafoirt.

Táthar ag aithint de réir a chéile go mbaineann tábhacht le comhfhorbairt áite chun éiceachórais eacnamaíocha dá leithéid a chruthú i limistéir uirbeacha agus i limistéir thuaithe araon, áit ar mian le daoine cónaí agus oibriú iontu, ag baint leas as comhthiomsú fostaíthe oilte, ina bhfuil a lán roghanna tithíochta agus fostaíochta, chomh maith le raon leathan deiseanna ‘stíle maireachtála’ eile, lena n-áirítear gníomhaíochtaí caitheamh aimsire agus roghanna éagsúla cultúir agus siamsaíochta eile. Tá sé sin feicthe againn in Éirinn le hathnuachan codanna dár gcathracha amhail Dugaí Bhaile Átha Cliath agus beogacht agus mealltacht na gcathracha amhail Gaillimh agus Corcaigh.

Baineann dúshlán comhfhorbairtha áite a phléifear sa Chreat Náisiúnta Pleanála chomh maith le níos lú lárionad uirbeach agus níos mó áiteanna imeallacha, agus tuaithe nach bhfuil chomh inrochtana, a mbogann a lán daoine óga uathu chun críche oideachais, ach nach dtagann ar

ais le hoibriú nó le cónaí iontu. Cé go bhfuil eisceachtaí leis sin, is gnáth go mbíonn an daonra a bhíonn fágtha sna limistéir iargúlta sin níos sine ar an meán agus i ngeall ar imirce amach, is féidir leo an cumas a bheith féinchothaithe a chailleadh le himeacht ama. Léirítear in áiteanna rathúla, áiteanna móra agus beaga, uirbeacha agus tuaithe, in Éirinn agus thar lear, go bhféadfadh suíomhanna tearcfheidhmíochta a bheith ina n-áiteanna rathúla ina mealltar daoine trí phleanáil agus infheistíocht beartais a dhíriú go cúramach.

Seachadadh

Bhíomar anseo roimhe. Bhí an Straitéis Spáis Náisiúnta, a lainseáladh in 2002, ina “meascán mearaí” i gcomhthéacs an méid a baineadh amach léi agus a físa bhaint amach. Cé gur chuir an SSN athchóirithe pleanála i gcrích agus gur spreag sí infheistíocht caipitil i réimsí amhail iompar, seirbhísí uisce agus tithíocht chun tacú léi, mar gheall nár cuireadh chun feidhme go hiomlán í agus mar aon leis an gcor chun donais eacnamaíoch in 2008 agus ina dhiaidh sin níor baineadh acmhainneacht SSN amach go hiomlán riamh mar chreat don fhorbairt. Is é anois go díreach nuair atá dáin eacnamaíocha ár dtíre cobhsaithe gur féidir linn smaoineamh arís faoin fhadtéarma.

Beidh Creat úr Náisiúnta Pleanála difriúil dá réir sin, beidh sé ina dhóiciméad straitéiseach agus gonta maidir le cuspóirí agus spriocanna pleanála agus forbartha ardleibhéil d’Éirinn, dá réigiúin agus d’áiteanna, ina mbeidh gníomhaíochtaí, freagrachtaí agus amlínte soiléire agus a bheidh athléimneach maidir le hoiriúnú d’fhrithbheartaíocht eacnamaíoch, cibé acu i ngeall ar thosca seachtracha amhail Brexit nó tosca eile.